

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA

Facultatea de Teologie Ortodoxă

Școala doctorală „Isidor Todoran”

Caracterul kenotic și duhovnicesc al misiunii creștine

Teză de doctorat

Îndrumător :

Pr. prof. univ. dr. Valer Bel

Întocmit de :

Drd. Lucian Nicodim Codreanu

Rezumat al tezei de doctorat

Caracterul kenotic și duhovnicesc al misiunii creștine,

Îndrumător: Pr. prof. univ. dr. Valer Bel

Drd. Lucian Nicodim Codreanu

Cuvinte cheie:

Kenotic, duhovnicesc, misiologie, misiune, paradigmă misionară, Biserica de Răsărit, Duhul Sfânt, smerenie, har, biblic, libertate.

Lucrarea își propune argumentarea teologică și profilarea caracterului kenotic și duhovnicesc al misiunii creștine ca mod, model, sau paradigmă misionară, în același timp pledează pentru necesitatea sau imperativul unei misiuni în acest mod. Se desfășoară pe trei mari direcții de cercetare: biblică, dogmatic-misiologică și istorică, corespunzătoare celor trei capitole, cu unele ramificații în domenii învecinate cum este un excurs de factură filosofică în capitolul de teologie. Structura lucrării urmărește tratarea caracterului kenotic și duhovnicesc în cadrul domeniului de referință, și extragerea imediată a sensului kenotic-duhovnicesc pentru practica misionară și misiologie în general.

Observăm că modelul kenotic și duhovnicesc este prezent în formă tipologică încă din Vechiul Testament. Fundamental, creația în chipul lui Dumnezeu, omul are capacitatea de a intra în legătură cu Dumnezeu, ca ființă teologică și de a acomoda, de a se împărtăși de Duhul Sfânt ca ființă pnevματοforă. Profeții sunt modele de misiune kenotică și pnevmatică. Duhul Sfânt îi inspiră și grăiește poporului prin ei. În scrierile lor întâlnim teme și motive profund kenotice și pnevmatice, mai mult ele au fost preluate, valorificate misionar în propovăduire de Sfinții Apostoli sau chiar de Mântuitorul, cum ar fi tema revărsării Duhului de la Ioil (cap. 3) sau a misiunii lui Iona (cap. 2). De asemenea întâlnim pasaje de profundă poezie în care se citesc

iconomia Fiului, într-o relație de coincidență complementară, o continuă făcând prezent pe Hristos, actualizează Împărăția inaugurată de Fiul. Dezvăluirea deplină a caracterului duhovnicesc al misiunii are loc la Cincizecime, întemeierea văzută a Bisericii, model paradigmatic din mai multe puncte de vedere pentru caracterul duhovnicesc al misiunii. Duhul intervine constant în misiunea apostolilor, care, ca vase ale Duhului, realizează misiunea sub călăuză continuă a Duhului Sfânt. Sinodalitatea sau harismele din misiunea Bisericii Apostolice sunt aspecte ale caracterului duhovnicesc al misiunii care articulează Trupul lui Hristos. Fiecare moment analizat devine exemplar și din fiecare se deduc rațiuni și sensuri imediate pentru caracterul kenotic și pnevmatic al misiunii.

Rațiunile teologice analizate în al doilea capitol dezvăluie noi aspecte și rațiuni în motivația caracterului kenotic și duhovnicesc al misiunii. Dumnezeu Însuși este smerit în esență, fiecare ipostas se dăruiește deplin celorlalte în dinamica iubirii treimice desăvârșite. Dumnezeu manifestă dragostea kenotică la creația lumii. Inaugurează și păstrează față de creație kenoza printr-un anumit tip de distanță și diferență inerentă autonomiei teonome. Kenoza este descoperită explicit în iconomia Fiului și a Duhului Sfânt în lume. Hristos răstoarnă raportul natural de forțe și prin kenoza pune o nouă temelie a lumii, la baza căruia stă El, el nu doar că se identifică cu cei mai mici, (*Matei 25, 45*) însă este mai jos decât orice om în dragostea kenotică (*Timotei 2, 4-6*). Duhul Sfânt împărtășește smerenia și virtuțile lui Hristos, fără această împărtășire harică misiunea kenotică și pnevmatică ar rămâne la nivelul unei lucrări umane, purtând toate tarele firii umane căzute.

Misiunea kenotică și duhovnicească se articulează permanent pe spiritualitatea kenotică și harică. De fapt în centrul spiritualității Bisericii stă binomul smerenie-har, cu interconectivitate și raporturi în sine. Prin smerenie și dobândirea harului se articulează cunoașterea lui Dumnezeu în Biserică, bineînțeles prin susținerea Tainelor Bisericii. Nevoința dobândirii smereniei și a harului devine o premisă a misiunii kenotice și harice. Însă prin cunoaștere în smerenie și har se trece la aspectul reprezentării misionare, o reprezentare a etosului Bisericii și a lui Dumnezeu specifică, cu efecte extraordinare pentru misiunea creștină. Printr-o înțelegere pe nivele a vieții duhovnicești se misiunea se racordează la Tradiția Bisericii. Misiunea este transmisă în chip fericit de cei inițiați în dinamica harului, aflați pe treapta a doua a cunoașterii așa cum mărturisește Tradiția Bisericii prin voci ca a Sfântului Dionisie Areopagitul.

Aspectul predicării Cuvântului de pe poziția smereniei și a experienței harului, aduce noi lumini în perspectiva caracterului kenotic și duhovnicesc al misiunii.

Contextul ideatic și filosofic contemporan prin revirimentul gândirii kenotice, a emergențelor fenomenelor spirituale, prin mutarea gnoseologiei spre spiritual specifică postmodernității, reclamă și favorizează o misiune duhovnicească, o misiune care să îl pună pe om într-o legăruță vie, să îi ofere un suport și o experiență spirituală palpabilă și autentică, duhovnicească, provenită din bogata tradiție a acestei experiențe, tradiția filocalică. Din aceeași tradiție misiologia poate aduce lumina unică a experienței Duhului și a școlii harului (din universitatea pustiei) în dialogul ecumenic cu diferite perspective pnevmatice private de complexitatea și autenticitatea Tradiției, acolo unde înțelegerea lucrării Duhului poate fi unilaterală și ultrasimplificatoare.

Al treilea capitol analizează misiunea asociată conquistei spaniole din secolul al XV-lea care se constituie într-un caz de contramisiune creștină tocmai pentru că îi lipsește coordonata kenotică și pnevmatică. Analiza istorică este în sine un fenomen complex și laborios care poate ascunde capcane mai ales când interpretările faptelor afectează entități prezente. În același timp există întotdeauna circumstanțe și contexte atenuante. Suntem datori să discernem între diferitele planuri ale realității unui act și să identificăm patologiile spirituale tocmai pentru prevenția viitoare. După cum am observat misiunea nu poate fi asociată cuceririi, colonizării spirituale sau culturale, nu se poate face de pe o poziție de impunere, nu poate fi folosită ca monedă în schimbul foloaselor materiale, nu poate fi uzată ca lege pentru încriminare ori pedeapsă, nu poate fi făcută în dezacord cu mesajul inițial iubirea, nu poate interpreta discreționar anumite părți în detrimentul înregului, are datoria de a întrupa duhul Evangheliei și de a sluji în chipul lui Hristos. Esențial spus misiunea care nu întrupează caracterul kenotic și duhovnicesc face un deserviciu misiunii, Bisericii și lui Hristos și își atrage în cele din urmă desconsiderarea și oprobiul.

Cuprins

PRELIMINARII	6
INTRODUCERE: ARIE SEMANTICĂ ȘI ACCEPȚIUNE TEOLOGIC-MISIONARĂ A TERMENILOR <i>KENOTIC</i> ȘI <i>DUHOVNICESC</i> , ARTICULAREA CARACTERULUI <i>KENOTIC</i> ȘI <i>DUHOVNICESC</i> AL MISIUNII CREȘTINE	21
Capitolul I. FUNDAMENTAREA BIBLICĂ A CARACTERULUI <i>KENOTIC</i> ȘI <i>DUHOVNICESC</i> AL MISIUNII.....	31
I.1. PREMISELE VECHI-TESTAMENTARE ALE CARACTERULUI <i>KENOTIC</i> ȘI <i>DUHOVNICESC</i>	31
AL MISIUNII.....	31
I.1.1. Despre misiune pentru Vechiul Testament	31
I.1.2. Constituția pneumatică a persoanei, fundament al caracterului duhovnicesc al misiunii	37
I.1.3. Sensul kenotic și duhovnicesc al misiunii profetice, preînchipuire a misiunii kenotice și duhovnicești a Bisericii	39
I.2. CARACTERUL <i>KENOTIC</i> ȘI <i>DUHOVNICESC</i> AL MISIUNII ÎN NOUL TESTAMENT	46
I.2.1. SEMNIFICAȚII <i>KENOTICE</i> EVANGHELICE ALE MISIUNII FIULUI ȘI REFLECTAREA ÎN MISIUNEA APOSTOLILOR	47
I.2.1.a. Misiunea Fiului ca împlinire a voii Tatălui	47
I.2.1.b. Rugăciunea în misiunea Fiului, relevanța kenotică.....	49
I.2.1.c. Înțelesul kenotic al titlurilor mesianice și al secretului mesianic	52
I.2.1.d. Întruparea kenotică, inaugurarea misiunii kenotice	54
I.2.1.e. Căutarea slavei lui Dumnezeu în misiunea Fiului și a Apostolilor	55
I.2.1.f. Smerenia în iconomia (activitatea publică) și învățătura Mântuitorului și a Apostolilor	58
I.2.2. CARACTERUL <i>DUHOVNICESC</i> AL MISIUNII CREȘTINE ÎN NOUL TESTAMENT	73
I.2.2.a. Concomitența misiunii Duhului cu misiunea Fiului.....	73

I.2.2.b. Împărăția lui Dumnezeu iaugurată de misiunea Fiului, și actualizată prin misiunea Duhului.....	84
I.2.2.c. Cincizecimea, paradigmă a misiunii pnevatice a Bisericii.....	89
I.2.2.d. Dimensiunea pnevatică a misiunii în Biserica primară reflectată în Faptele Apostolilor ..	100
Capitolul II. FUNDAMENTELE TEOLOGICE ALE CARACTERULUI KENOTIC ȘI DUHOVNICESC AL MISIUNII CREȘTINE.....	108
II.1. SMERENIA TREIMICĂ FUNDAMENT PENTRU MISIUNEA KENOTICĂ	108
II.2. TEOLOGIA CREAȚIEI CA <i>DISTANȚĂ</i> ȘI <i>DIFERENȚĂ</i> , PRINCIPIU PENTRU MISIUNEA KENOTICĂ	115
II.3. CARACTERUL KENOTIC ȘI DUHOVNICESC AL MISIUNII, REVELAT DE HRISTOS ȘI.....	127
DUHUL SFÂNT	127
II.3.1. Relația dintre kenoza și slava lui Dumnezeu	127
II.3.2. Semnificații teologic-misionare ale Întrupării kenotice.....	130
II.3.3. Relevanța pentru misiune a kenozei Crucii	134
II.3.4. Kenoza ca identificare cu cei de jos, schimbarea temeiului lumii.....	137
II.3.5. Asocierea kenozei Fiului cu kenoza Duhului în misiune	139
II.3.6. Misunea Duhului, împărtășirea cunoașterii lui Hristos, a smereniei și a virtuților Sale.....	143
II.3.7. Relativizarea sensurilor misiunii Duhului în contextul ecumenic	146
II.4. MISIUNEA KENOTICĂ ȘI DUHOVNICEASCĂ CENTRATĂ PE SPIRITUALITATEA KENOTICĂ ȘI HARICĂ.....	149
II.4.1. Nevoința dobândirii smereniei și a harului, premisă a misiunii kenotice și harice.....	150
II.4.2. Smerenia și harul, aspectul reprezentării misionare	156
II.4.3. Misiunea kenotică și duhovnicească, situarea în Tradiția Bisericii	159
II.5. ASPECTUL KENOTIC ȘI DUHOVNICESC AL PREDICĂRII CUVÂNTULUI	162

II.6. CONCEPTUL DE KENOZĂ ÎN (POST)METAFIZICA POSTMODERNĂ ȘI IMPLICAȚIILE PENTRU MISIUNEA KENOTICĂ	166
II.6.1. Rădăcinile moderne ale kenozei - modificarea reprezentării ființei	167
II.6.2. Apariția noțiunii de kenoză în (post)metafizica postmodernă	169
II.6.3. Kenoza la Gianni Vattimo și diferența față de cugetarea Bisericii	170
II.6.4. Misiunea kenotică în cadrele seculare	173
II.7. IMPERATIVUL MISIUNII PNEVMATICE ÎN CONTEXT POSTMODERN	179
II.7.1. Postmodernismul și mutarea gnoseologiei înspre spiritual.....	179
II.7.2. Fenomene și emergente spiritual-personaliste recente, motivații pentru misiunea duhovnicească	182
Capitolul III. MISIUNE ȘI CONTRAMISIUNE KENOTIC-PNEVMATICĂ ÎN CONQUISTA SPANIOLĂ DIN AMERICA.....	188
III.1. CONQUISTADORUL ȘI LUMEA NOUĂ, CELE DOUĂ CONTEXTE ALE MISIUNII	189
III.2. PROFILUL PSIHOLGIC AL CONQUISTADORULUI MISIONAR	199
III.3. LEGI ȘI REGULAMENTE ÎN CONQUISTA, MOSTRE ALE RAPORTURILOR KENOTIC-PNEVMATICE....	207
III.4. INSTITUȚIA MISIUNII ÎN LUMEA NOUĂ ȘI MODELUL KENOTICO-PNEVMATIC	214
III.5. CONTEXTUL MISIONAR, FAZE ȘI ABORDĂRI MISIONARE. O CRITICĂ KENOTIC-PNEVMATICĂ	219
III.6. <i>COLOQUIILE CELOR DOISPREZECE APOSTOLI</i> , UN DIALOG MISIONAR IMPOSIBIL	225
III.7. BARTOLOMEO LAS CASAS- OMUL ȘI MISIUNEA KENOTIC-PNEVMATICĂ.....	240
CONCLUZII	257
Bibliografie	261
DICȚIONARE ȘI ENCICLOPEDII	261
EDIȚII ALE SFINTEI SCRIPTURI	261

CĂRȚI DE CULT	262
LUCRĂRI ȘI STUDII.....	262
a) Lucrări.....	262
b) Studii	279